

# Egy címlapkép apropóján...

**A mellékelt idézet érvényességéből mit sem von le az a tény, hogy szerzője római császárként és hadvezéréként vitás ügyeit nem mindig kezelte ilyen filantróp nagyvonalúsággal. Uralkodása a filozofálás mellett nagyobb részben háborúskodással telt, ami során bőséggel ontott, illetve ontatott vért. Ezzel együtt is feltétlenül igaza van abban, hogy ítékezés előtt mindenkor hasznos egy történetet vagy jelenséget több nézőpontból is megszemlélni, előítéleteinket pedig kordában tartani.**

Az *Erdészeti Lapok* 2021. július–augusztusi számának címlapján „Ökológikus gyűrűzés” címmel egy meggyűrűzött, ezáltal pusztulásra ítélt fa látható. Ahogyan azt sejteni lehetett, ez a kép megosztó hatású, még az *Erdészeti Lapok* őszi szerkesztőbizottsági ülésén is élénk vitát generált. Töredelmesen bevallom, hogy nekem ez a címlapkép tetszett és tetszik ma is.

Sőt nemcsak, hogy tetszett, hanem koromhoz és testsúlyomhoz képest szokatlan lelkesedést váltott ki belőlem. Őszintén remélem, hogy ezért senki nem fogja a nevemet és a számomat törölni a telefonjából. Bár aki akár csak felületesen is olvasta vonatkozó írásaimat (pl. az *Erdészeti Lapok* hasábjain, vagy más kiadványokban – a teljesség igénye nélkül egynéhányat jelen írás végén listázok), vagy hallotta már erdővédelmi tárgyú előadásaimat, aligha lepődhetett meg azon, hogy én kifejezetten pozitívan ítélem meg az ominózus kép címlapon történő megjelenését. Szóbeli és írott szakmai megnyilvánulásaimból ugyanis letagadhatatlanul (még ha volna is ilyen szándékom) kiviláglik, hogy miként viszonyulok ehhez a kérdéskörhöz.

Nagyrészt egyetérték azzal az észrevétellel, hogy szerencsés lett volna már ugyanebben lapszámban egy rövid magyarázó írással segíteni a címlap értelmezését. Ezt utólag persze már nem lehet orvosolni, így „kissé megkésve, de annál nagyobb szeretettel” osztanám meg néhány idevágó gondolatomat az élénk vitát kiváltó kép kapcsán.

Természetesen a címlapot úgy is lehet nézni, hogy a rajta látható meggyűrűzött fa piaci ára (pontosabban a kitermelés, szállítás után fennmaradó szerény nyereség) veszendőbe megy, azaz gazdasági bűncselekmény illet tenni. Ha azonban tényleg ez lenne a domináns vélemény szakmánkon belül, akkor ezzel magunk legitimálnánk azokat a kritikákat, miszerint az erdészek nem látják a fától az erdőt.



Az európai erdőgazdálkodásra nagyjából másfél évszázadon keresztül (de még a mai napig is) rendkívül nagy hatással volt a „tisztántartás”, vagy „erdőhigiéniá” névvel illetett német eredetű szakmai koncepció. Ennek lényege némileg leegyszerűsítve az, hogy az erdőkben semmi szükség azokra a „szereplőkre”, amik nem jelentenek gazdasági értéket. Ennek jegyében gyomfaként definiáltak és kezeltek számos fa- és cserjefajt (rezgő nyár, nyír, kecskefűz stb.), „dicséretes alapossággal” távolították el az erdei holtfát (különösen a lábbon álló odvas fákat), kikiktatták a nyiladékok mentén, vagy az erdei tisztásokon álló, részben korhadt, pusztuló „böhöncöket”.

Ez a szemlélet Európa, így hazánk erdőgazdálkodásában is rendkívül erős, mélyre hatoló „karógyökeret” vert, és máig tartó hatással is bír. Ennek érzékeltetésére adok közre néhány közelmúltban készült képet (igény esetén számos továbbit is tudok mutatni). A kivágott törzsek piaci értéke (már ha egyáltalán van) talán még a kivágás során elhasznált lánckenő olaj árát sem fedezi.

A hosszú időn keresztül „tisztán tartott” erdőkben így sokkal kevesebb az

*Minden csupán emberi vélemény – és saját véleményed egyedül tőled függ. Szüntesd meg kevelységedet és félelmeidet, mielőtt értelmed rossz irányba terelnék, és életed megzavarnák. Vess ki hát gondolataidból minden előítéletet, amely igazságos döntéseid és szereteted útját állja, és mindentől mentesülni fogsz. Ki akadályozhat meg ebben saját magadon kívül?*

Marcus Aurelius (i. sz. 121–180).

odvas fa, mint amennyire szükség lenne. Ez egy meglehetősen nehezen cáfolható kijelentés, ugyanis pl. az Északi-középhegység erdeiben szisztematikusan kijelölt 60 ezer (!!!) 500 m<sup>2</sup>-es mintapont 98%-án nincs odvas fa (*Standovár és munkatársai 2017*). Márpedig igenis szükség lenne rájuk!

Egy „hagyományos elvek” szerint frissen gyérített középkorú tölgyesben – ahol a lábbon álló holtfát maradéktalanul eltávolították – természetes úton nagy valószínűséggel még sokáig nem keletkezik madarak fészkelésére, illetve denevértanyának alkalmas faodú.

Sokadszor hangsúlyoznám, hogy ez nem kizárólag (talán nem is elsődlegesen) természetvédelmi kérdés. Megfelelő mennyiségű és minőségű odvas fák híján nélkülözni vagyunk kénytelenek azokat az erdőegészség szempontjából kifejezetten pozitív hatású ökoszisztéma-szolgáltatásokat, amiket a rovarevő madarak és a denevérek biztosítanak számunkra (pontosabban az erdők számára). Súlyos hiba ezen jótékony hatások jelentőségének alulértékelése! Ezzel kapcsolatban jegyzem meg, hogy pl. mátrai kocsánytalan tölgyesekben több az egészséges makk és a magonc-



sűrűség is nagyobb ott, ahol a hiányzó természetes faodvakat kísérleti céllal mesterséges fészekodúkkal pótoltuk.

Szóban és írásban immáron szintén sokadszor mondom el: *magam sem gondolom, hogy az erdőgazdálkodás fő célja a lábbon álló elhalt, illetve odvas fák tömegtermelése kell legyen.* Ugyanakkor ezek kímélete, szükség esetén tudatos pótlása erdeink ellenálló és visszaszerző képességének is mással nem helyettesíthető összetevője, azaz egyben az erdőgazdálkodás hosszú távú érdeke is. Különösen aktuális ez manapság, amikor is a kedvezőtlen környezeti tendenciák (klímaváltozás, biológiai inváziók) miatt erdeink megnövekedett és folyamatosan növekvő kárnyomás alatt vannak. Ilyen helyzetben pedig még inkább nagy szükség van minden jótékony hatású segítségre.

*Mindezek alapján meggyőződéseim, hogy a kérdéses címlapkép nemcsak ökológikus, hanem öko-logikus is.* Ha ugyanis akárcsak részben is rekonstruálni/rehabilitálni akarjuk az erdőgazdálkodási beavatkozások miatt lecsökkent erdei biodiverzitás egyik, az erdőegészség szempontjából is kifejezetten jelentős elemét, hektáronként néhány odúképződésre alkalmas méretű fa meggyűrűzése kifejezetten hasznos, öko-logikus lépés.

Évekkel, vagy akár évtizedekkel meggyorsíthatja az odvak kialakulását, azaz az ezekhez kötődő rovarrevő énekesmadarak és denevérek már jóval korábban „ökoszisztéma-szolgálatba” állhatnak. Megjegyzendő, hogy számos nyugat- és észak-európai országban ez már több évtizede elfogadott része az erdőművelési gyakorlatnak.



*Szóval én sokkal inkább egy általam fontosnak/kikerülhetetlennek tartott, ezért remélt paradigmaváltás jelképértéki hírnökeként tekintek az Erdészeti Lapok 2021. július–augusztusi számának borítójára, mintsem egy „gazdasági” bűncselekmény fényképes bizonyítékára.*

Legvégül ismételnem utalnék a filozófus császár gondolataira. Ez a kis írás egy „emberi véleményt” vázol fel. Egy olyan valaki véleményét, aki az erdők egészségi állapotával, illetve annak hosszú távú trendjeivel, kilátásaival foglalkozik. Hogy ez a szempont fontos-e, vagy sem, mindenki döntse el maga. A véleményeken ugyanakkor lehet, és időnként kell is vitázni. Én magam nem bánám, sőt kifejezetten örülnék is, ha ez a kis írás egy előremutató szakmai disputa kiindulópontja lenne.

**Dr. Csóka György**

SOE ERTI, Erdővédelmi Osztály

### Néhány, a témához kötődő szakcikk, tanulmány:

- Csóka Gy. 2008: Természetes és fenntartható. Erdészeti Lapok 143(6): 177.
- Csóka Gy. 2014: A holtfa, mint életfeltétel. pp. 45–48. In: Csóka Gy. – Lakatos F. (szerk.) 2014: A holtfa. Silva naturalis, Vol 5.
- Csóka Gy. 2017: Az odvas fák dicsérete. Erdészeti Lapok, 152(9): 285–286.
- Csóka Gy. – Csósz S. 2014: Hangyák és a holtfa. pp. 109–114. In: Csóka Gy. és Lakatos F. (szerk.) 2014: A holtfa. Silva naturalis, Vol 5.
- Csóka Gy. – Kovács T. 1999: Xilofág rovarok – Xylophagous insects. Agroinform, Budapest, 1999.
- Csóka Gy. – Kovács T. 2000: Az éltető holtfa. Élet és Tudomány 55: 272–274.
- Csóka Gy. – Lakatos F. 2014: Az erdei holtfa megjelenési formái. pp. 29–36. In: Csóka Gy. és Lakatos F. (szerk.) 2014: A holtfa. Silva naturalis, Vol 5.
- Csóka Gy. – Dobrosi D. – Frank T. – Kovács T. – Traser Gy 2000: Az elpusztult, korhadó fa szerepe az erdei biodiverzitás fenntartásában. In: Frank T. (szerk.) 2000: Természet-Erdő-Gazdálkodás. A MME és a Pro Silva Hungaria Kiadványa, Garamond KFT, Eger pp. 85–98.
- Lakatos F. – Csóka Gy. 2014: A holtfa és az erdő egészsége. pp. 197–202. In: Csóka Gy. – Lakatos F. (szerk.) 2014: A holtfa. Silva naturalis, Vol 5.
- Standovár, T. – Bán, M. – Kézdy P. (szerk.) 2017: Erdőállapot-értékelés középhegységi erdeinkben. Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 616 pp. ✪



**Hirdessen az  
Erdészeti Lapokban!**